Өткен тақырыпқа шолу

1	2	3
4	5	6

Алтын Орда
қай кезде құрыла
бастады?

Алтын Орда
деп аталу себебі не?

Алтын Орда қандай мемлекеттермен жақсы қатынаста болды?

Алтын Орда қай хандардың кезінде күшейе бастады?

Алтын Орда мұсылман дінін қай хандар кезінде қабылдай бастады?

Үй тапсырмасын пысықтау.

Алтын Орда

- Ақ Орда
- Ноғай Ордасы
- Сібір хандығы
- Қазақ хандығы
- Қырым хандығы
- Астрахань хандығы

Сабақтың тақырыбы:

Ақ Орда (XIII-XV ғасырдың басы)

Жоспары:

1. Ақ Орданың құрылуы, жер аумағы.
2. Орданың ішкі-сыртқы саяси жағдайы.
3. Шаруашылығы.

Термин сөздер:

1. *Білікшілер (хатшылар) – түрік жазуымен іс жүргізушілер;*
2. *Мәлік – түрік әулетінен шыққан жергілікті әкімдер;*
3. *Даруғалар – салық жинаушылар;*
4. *Беклер бек - әскери істерді басқарушылар;*
5. *Уәзірлер – азаматтық билік жүргізушілер;*
6. *Басқақтар – басқарушы жергілікті халыққа әскери бақылау жүргізеді, салық жинайды.*

Жошы Ұлысы

- Оң қанат
  - Батый хан
    - Дешті қыпшақтың солтүстігінен Батыс жеріне дейін
      - Алтын Орда
- Сол қанат
  - Орда Ежен
    - Дешті қыпшақтың Шығыс бөлігі
      - Ақ Орда
        - Алтын Орда құра-мында
        - Алтын Ордадан тәуелсіздігін алған кезеңі
        - Әмір Темірдің шапқын-шылығы

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

1. Ақ Орданың құрылуы.

Алтын Орда саяси дербестік алған бірнеше хандықтарға бөліне бастаған уақытта Қазақстан жерінде Ақ Орда деп аталатын жаңа мемлекет пайда болды.

Ақ Орда – Қазақстан аумағында монғолдардан кейінгі құрылған алғашқы мемлекет.

Орталығы – Сырдария өзенінің орта ағысы бойына орналасқан Сығанақ қаласы болды.

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

2. Жер аумағы.

1242 ж. Батый ханның Еуропаға жасаған 7 жылдық жаулап алу жорықтарына қатысып, монғол күштерінің сол қанатын басқарған Орда Ежен Алтын Орда мемлекетінің шығыс бөлігін Алтай таулары мен Ертіс, Жайық өзендерін, Балқаш көлін, Сырдария алқабы мен Арал теңізінің солтүстігіне дейінгі ұлан байтақ өңірді өз үлесіне алды.

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

3. Этникалық құрамы.

- ***Ақ Орданың этникалық негізі бірыңғай еді. Оны құраған халық сол өңірде ежелден тұрып келе жатқан қыпшақтар, қоңырат, арғын, алшын, қаңлы, керей, үйсін, найман тайпалары.***

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

Батыс, Түрік, Түркеш, Қимақ, Қыпшақ дәуірінен басталған қазақ халқының өз алдына халық болып қалыптасуы осы Ақ Орда дәуірінде үздіксіз дамыды. Монғол шапқыншылығы аса ауыр зардаптар әкелгенімен халықтың дамуын тоқтатқан жоқ. Қайта қазақ тайпаларының бытыраңқылығын, өзара қырқысын толассыз қан төгісті жойып, оларды бір мемлекет Ақ Орданың қоластына топтастырды. Ақ Орда 240 жыл өмір сүрді.

Ақ Орданың ішкі-сыртқы саяси жағдайын 3 кезеңге бөлуге болады:

1. Ақ Орда билеушілерінің Алтын Ордадан бөлініп, жеке мемлекет болу үшін күрес жүргізуі;

2. Ақ Орда хандарының Алтын Орданың ішкі істеріне белсене араласуға әрекет жасауы;

3. Ұрұс хан және оның ұрпақтарының Әмір-Темірге қарсы күресі.

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

Алтын Ордада аласапыран төңкеріс басталады. 60 жж. өзінде мемлекет астанасы Сарайда бір жыл ішінде 4 хан ауысады. Талас-тартысты пайдаланған Ұрұс хан Ақ Орда билігін өз қолына алады. Ерзен хан тұсында Ақ Орданың қалалық мәдениеті дами түсті. Отырар, Сауран, Жент, Баршыкент сияқты қалаларда мешіт, медреселер салдырып, Сығанақ қаласын Орта Азия мен Шығыс Дешті қыпшақтың арасындағы басты сауда орталығына айналды.

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

6. Шаруашылығы.

- ***Сығанақ қаласы тұрғындары жер диқаншылықпен, жартылай көшпелі мал шаруашылығымен айналысты. Көшпелі және жартылай көшпелі мал өсіруде Алтай, Ұлытау, Орал тауларының бөктерлері жазғы жайылым ретінде пайдаланылды.***

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуы.

2. Жер аумағы.

3. Халқының этникалық құрамы.

4. Ішкі-сыртқы саяси жағдайы.

5. XIV ғасырдың екінші жартысы.

6. Шаруашылығы.

Тарихи ғұламалар

- Әл-Фараби
- Ахмет Иассауи

- Осы өңірде туып-өскен ғалым, философ, ғұлама, ақын-жазушылар Ғаббас әл-Жауһари, Әл-Фараби, Смаил әл-Жауһари, Ахмет Игүнеки, Ахмет Иассауи, Сүлеймен Бақырғани, т.б. дүниежүзілік ойсана мен ғылымның дамуына үлкен үлес қосқан.

Сәйкестендіру тесті

XIV ғасырдың екінші жартысы	Ақ Орда Алтын Ордадан біржола бөліне бастайды. (Ерзен мен Мүбәрәк хандар тұсында, Ұрұс хан кезінде Алтын Ордадан мүлде оқшауланады)
1368-1369 жж.	Мүбәрәк хан Сығанақ қаласында өз атынан теңге соқтырған. Алайда бұл жағдайға Алтын Орда билеушілері қарсы болды.
1374-1375 жж.	Алтын Ордада аласапыран төңкеріс басталады. 60-жылдардың өзінде мемлекет астанасы Сарайда бір жыл ішінде 4 хан ауысады. Талас-тартысты пайдаланған Ұрұс хан Ақ Орда билігін өз қолына алады.
1395 ж.	Ұрұс хан Сығанақ қаласында өз атынан теңге соқтырады.
XIV ғасырдың екінші ширегі	Ұрұс хан Еділ бойына жорық жасап, Алтын Орданың астанасы Сарайды, Қажы-Тарханды алып, Қама бұлғарларын бағындырады.
1428 ж.	Тоқтамыс Темір-Мәлікті жеңіп, Сығанақты біржола өз қолына алады.
1327-1328 жж.	Әмір Темір Ақ Орда тағына Ұрұс ханның баласы Қойыршық оғланды отырғызады.
1379 ж.	Шығыс Дешті Қыпшақтағы билік Жошының Шайбани әулетінің ұрпағы Әбілқайыр ханға тиеді.

Тарихи диктант

Ақ Орда

Ақ Орда

1. Ақ Орданың құрылуының осы өңірдегі тайпалармен халықтар үшін қандай пайдасы, маңызы болды?

2. Ақ Орданы басқарған хандардың ішінде ұнаған, есіңізде сақталып отырған қай хан?

3. Ақ Орданың этникалық құрамы қандай болды?

4. Экономикалық жағдайы.

5. Ақ Орданың аумағына Жошы ханның қай балаларының иелігі кірді?

- Үйге тапсырма:
- Мәтінді әңгімелеу.
- Ақ Орда хандарын ретімен жазып келу.